

O'ZBEKISTONDA JAMOATCHILIK FIKRINING SOTSIOLOGIK TAHLILI

X.U. Samatov

Ilmiy raxbar:

Ismoilov Lazizxon

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent Axborot texnologiyalari universiteti Samarqand filiali Kompyuter injineri fakulteti
KI 21-04 guruh talabasi.
Telefon raqam: +998992627757

Elektron pochta manzili: zokirxonismoilov-gt7hk@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.11396629>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Respublikamizda jamoatchilik fikrining sotsiologik tahlili falsafiy jihatdan yoritib o'tiladi. Shuningdek bu maqolada insonning shaxsiy mentalitenti va davlatdagi o'rni haqida mulohazalar berilib o'tiladi va falsafiy jihatdan talqin etiladi.

Kalit so'zlar: Jamoatchilik fikri tushunchasi, iqtisodiy tashkilotlar, ijtimoiy tartib, tarixiy boylik, g'oya, madaniy hayot.

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF PUBLIC OPINION IN UZBEKISTAN

Abstract. In this article, the sociological analysis of public opinion in our Republic will be covered philosophically. Also, in this article, reflections on the personal mentality of a person and his place in the state are given and philosophically interpreted.

Key words: Concept of public opinion, economic organizations, social order, historical wealth, idea, cultural life.

СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ОБЩЕСТВЕННОГО МНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. В данной статье социологический анализ общественного мнения в нашей республике будет освещен с философской точки зрения. Также в данной статье даны и философски осмыслены размышления о личностном менталитете человека и его месте в государстве.

Ключевые слова: Концепция общественного мнения, экономические организации, социальный порядок, историческое богатство, идея, культурная жизнь.

Har bir davlatda jamoatchilik fikri muhim sanaladi. jumladan madaniy hayot, etnik tuzilma masalalari, iqtisodiy qarorlarda, tarixiy boyliklarni asrash masalalarida muhim ahamiyatga ega. sotsiologik tahlil O'zbekistonda jamiyatning o'zini anglash, boshqa jamiyatlar bilan solishtirish va o'zaro ta'sirini o'rganishda yordam beradi. bu siyosiy va iqtisodiy rivojlanishning kuzatilishi va muvofiqlashishi uchun muhimdir.

Jamoatchilik fikri tushunchasi ma'no-mazmun nazaridan "jamo", "jamoatchilik", "fikir" so'zlarining mantiqiy maqsadli uyg'unlashuvi mahsulidir. Jamoatchilik fikrini teran va tog'ri anglamoq uchun yuqoridagi tarkib yasovchi so'z-terminlar mohiyatini avval boshidan anglab olmoq muhimdir. hozir va o'tmishda, vatanimiz yohud xorijiy mamlakatlar tadqiqotchilari bu terminlar mazmuniga turlicha talqin berishib, ularga maqsadidan kelib chiqadigan ma'no yuklatib kelishgan.[1]

“Jamoatchilik fikri” atamasi inglizcha “public opinion” soʻz birik-malaridan olingan boʻlib, u xvii asrda dastlab angliyada qoʻllanilgan, keyinchalik bu atama boshqa mamlakatlarga ham oʻtib, xviii asr oxirida keng tarqalgan.

Jamoatchilik fikri ijtimoiy ong shakllari, masalan, fan yoki mafkuradan noaniqligi bilan farq qiladi. chunki fikrning oʻzida u yoki bu holatga nisbatan taxminiy, ehtimoliy ogʻish boʻlgani uchun ham koʻpincha insonlar ongida vujudga keladigan oʻtkinchi, oʻzgaruvchan fikr-mulohaza, his-tuygʻular mavjud boʻladi. lekin bu jamoatchilik fikri bilan hisoblashmaslik kerak, degan emas.

Jamoatchilik fikrini sotsiologik tadqiq etishning predmeti – bu jamoatchilik fikrining ijtimoiy mohiyati, uning jamiyat hayotining turli tomonlariga taʼsiri, shakllanishi, ifodalanishi va amal qilishi mexanizmlari masalasidir.

Jamoatchilik fikri 3 turda ifodalanishi mumkin:

- 1) Jamoatchilik fikrining stixiyali ifodalanishi;
- 2) Siyosiy institutlar tashabbusiga koʻra biror-bir qonunni muhokama qilish jarayonida jamoatchilik fikrining bildirilishi;

- 3) Maxsus sotsiologik tadqiqotlar yordamida jamoatchilik fikrining aniqlanishi.

Jamoatchilik fikriga taʼsir qilish 2 yoʻl bilan amalga oshiriladi:

- 1) Manipulyatsiya qilish;
- 2) ilmiy shakllantirish.

Jamoatchilik fikri oʻz tabiatiga koʻra dinamik xususiyatga ega ijtimoiy hodisadir. u jamiyatda uzoq yillab statik holatda yashab keluvchi passiv ijtimoiy fikrlardan, eng avvalo, maqsadning konkretligi, ijtimoiy fikr real-moddiy kuchga aylanib borishiga, qatnashchilarning potensial va real soni nisbati, masalani hal etish quvvati-hosilasiga koʻra farqlanib turadi. ayni chogʻda u jamiyatda muayyan maqsadlarga erishish yoʻlida intiluvchi turli xil amorf yigʻinlardan ham farq qiladi.[2]

Mustaqil davlatchilik sharoitida jamoatchilik fikrining ijtimoiy ahamiyati yanada muhim eʼtibor kasb eta boshladi. uning amaliy ahamiyati faoliyat sarhadlari kengayib, jamiyat hayotida koʻrsatadigan taʼsir koʻlamlari keskin ortdi.

Mazkur ijtimoiy hodisaning mustaqillik sharoitidagi yangi vazifa va yoʻnalishlari prezidentimiz i.karimovning qator asarlarida ilgari surilgan katta nazariy masalalar mazmunidan yanada oydinlashadi. shu asosda jamoatchilik fikrining bugungi dolzarb yoʻnalishlari qatorida quyidagilarni koʻrsatish joiz:

– oʻzbek xalqining bir yarim asr davomida mahrum etilgan oʻz haq-huquqlarini oʻzi belgilash orzusini amalgam oshirish bilan bogʻliq;

– ijtimoiy harakat yoʻnalishi;

– har tomonlama mustahkam demokratik, huquqiy davlat va erkin fuqarolik jamiyatining barpo etilishi, barqaror bozor iqtisodiyoti oshkora tashqi siyosatni amalga oshirish bilan bogʻliq ijtimoiy – siyosiy harakat yoʻnalishi.

mazkur bosh yoʻnalishlar mamlakat ichki va tashqi siyosati bobida quyidagi masalalarni oʻz ichiga oladi;

– oʻzbek xalqining milliy, hududiy, hissiy-emotsional va anʼanaviy oʻziga xosliklaridan kelib chiquvchi xalq demokratiyasi tamoyillarining ijtimoiy siyosiy hayot mazmunidan keng oʻrin olishi;

– ijtimoiy hayotning barcha jabhalarida qonun ustuvorligini ta'min-lash, kishilar o'rtasida qonun-qoidalar va an'analarga hurmat tuyg'ularini shakllantirish, qonun oldida hammaning teng huquqliligini ta'minlash, aholi turli qatlamlari xavfsizligi va osoyishtaligini ta'minlash, qonun-qoidalar, an'analarga nisbatan mustahkam ichki intizom fazilatlarini qaror toptirish;

– vatanga muhabbat va insonparvarlik tamoyillarini qaror toptirish;

– O'zbekiston hududida tug'ilib o'sgan va bu zaminga mehr qo'ygan har bir fuqaroda milliy o'ziga xosligidan qat'iy nazar, yuksak vatanpar-varlik tuyg'ularini shakllantirish;

– mamlakatimizda O'zbekistonliklar uchun yagona davlatchilik barpo etilganligini nazarda tutib, o'zbekistondan tashqarida yashovchi har bir o'zbek uchun bu davlat uning uchun ham ona vatan ekanligini keng targ'ib-tashviq qilish, vatandan o'zga davlatlarda yashovchi har bir o'zbek O'zbekiston obro'sini yuksaltirishga mas'ul ekanligini tushuntirish.

– mamlakatimizda yashovchi boshqa millat vakillariga hurmatda bo'lish, o'zbek tili to'g'risidagi qonunni va o'zbek tilini o'zlashtirishlariga ko'maklashish, milliy va huquqiy cheklanishlardan yuqori bo'lish;

– umuminsoniy qadriyatlar asosidagi axloqiy-estetik qarashlar ustuvorligini ta'minlash, hech qanday mafkura, siyosiy qarashlar va nuqtayi nazarlarning ustun ijtimoiy mavqe egallashiga yo'l qo'ymaslik;

– haqiqiy demokratiya ko'zgusi hisoblanuvchi ko'p partiyaviylik tarti-botini joriy etishni qo'llab-quvvatlash, ayni chog'da davlat tuzumini, mav-jud hokimiyatni zo'rlik va kuch bilan o'zgartirishni mo'ljallovchi, o'zbekiston davlat suvereniteti, mamlakat yaxlitligi va daxlsizligiga rahna so-luvchi, milliy, diniy, irqiy yohud hududiy ayirmachilikka undovchi, mam-lakat konstitutsiyasiga xilof ish yurituvchi barcha partiyalar, uyushma va ijtimoiy harakatlar faoliyatlarini qat'iy cheklashni yoqlash.

– gumanizm g'oyalariga sadoqat, inson shaxsi va turmush tarzi bilan bog'liq masalalarda ijtimoiy himoya vositalarini keng qo'llash, shaxsning haq-huquqlari, insoniy g'ururi, or-nomusini hurmatlash, inson haq-huquq-lari to'g'risidagi xalqaro deklaratsiya talablariga rioya qilish;

– xalq ma'naviyati va an'anaviy axloqiy qarashlarini tiklash, milliy merosni asrash, ehtiyot qilib avlodlarga etkazish choralari ko'rish, qadi-miy tarixiy yodgorliklarni ta'mirlash, o'zbekistonda asrlar davomida yara-tilgan beqiyos san'at asarlarini izlab topish va qaytarish chora-tadbirlarini ko'rish;

– o'zbek tilining o'zbekiston xalqlarini o'zaro hamjihatlikka undov-chi va uyushtiruvchilik rolini keng targ'ib etish, davlat tili to'g'risidagi qonun talablarini to'la bajarish, o'zbekiston xalqlari, madaniyatiga hurmat bilan munosabatda bo'lishga da'vat etish;

– so'z, din va fikr erkinligini ta'minlash, islom va boshqa dinlar inson-ning ma'naviy shakllanish manbalari ekanligi, diniy e'tiqod davlat tomo-nidan hurmat qilinishi, mo'min-musulmonlarning muqaddas haj safar-lariga keng imkoniyatlar yaratilishi;

– har bir fuqaroga umumiy ta'lim, maxsus bilimlar va oliy ma'lumot olishi uchun teng shart-sharoitlarning yaratilishi, mafkura va milliy feti-shizmdan holi bo'lgan yangi demokratik maorif konsepsiyasining ishlab chiqilishi;

– ilmiy, ijtimoiy, badiiy va boshqa ijodiyot turlarining takomili uchun yetarli shart-sharoitlarning yuzaga keltirilishi, iqtidorli yoshlarga keng yo‘l ochilishi, intellektual mulk himoyasi xususida qarorlar qabul qilinishi.

Mazkur masalalar yuzasidan davlat muassasalari, ishlab chiqarish va jamoat tashkilotlarida obro‘-e‘tiborli shaxslar ko‘magida quyidagi yo‘na-lishlarda yalpi jamoatchilik fikrini shakllantirish maqsadga muvofiqdir:

– ezgulik yo‘lida xizmat qiluvchi shaxslar, mehnat ilg‘orlari, pir-u ba-davlat insonlar obro‘-e‘tiborini oshirishga qaratilgan ijobiy jamoatchilik fikrini shakllantirish;

– ijtimoiy munosabatlarda totalitar tuzum sharoitida shakllangan ijti-moiy zararli odatlar, salbiy xususiyatlarni jamoatchilik fikri orqali tartibga solish;

– O‘zbekiston Respublikasining insonparvar ichki va tashqi siyosatini yalpi qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha jamoatchilik fikrini shakllantirish[3].

O‘zbekistonning ko‘pgina jamoatchilik tarkibi o‘zbeklar, ruslar, qirg‘izlar, tojiklar, xorazmlar, qozog‘uzlar, ukrainaliklar, va boshqalar kabi etnik guruhlaridan iborat. bu etnik guruhlar o‘rtasidagi munosabatlar va ularning o‘zaro aloqalari sotsiologik tahlil jarayonida o‘rganiladi.

O‘zbekistonning madaniy hayoti shunchaki qismlar bo‘yicha farq qiladi. shahar va qishloq hududlari, shaharlar, kasabalar, va qishloq aholisi o‘rtasidagi farqlar sotsiologik tahlil jarayonida e‘tibor bilan olinadi. shu bilan birga, madaniy hayotning o‘zgarishi va qadriyatlarining yangilanish jarayoni ham ko‘rib chiqiladi.

O‘zbekistondagi iqtisodiy tashkilotlar, masalan, korxonalarni va korporativ strukturani o‘z ichiga oladi. sotsiologlar bu tashkilotlar o‘rtasidagi faollik, mehnat munosabatlari, ish tartibi, va ish o‘rtasidagi o‘zgarishlarni o‘rganishadi. [4]

Huquqiy muammolar, huquqiy tartib, fuqarolik huquqi, jinoiy va jazolar, shuningdek, ijtimoiy tartibni ta‘minlash va saqlashdagi amalga oshirishlarni o‘z ichiga oladi.

Tarixiy boyliklar, o‘zbekistonning o‘tmishi, mustaqilligi, va milliy identifikatsiyasi sotsiologik tahlilning muhim qismi hisoblanadi. shu bilan birga, milliy g‘oyalar, bayroq va ramzlar, davlat tadbirlari ham sotsiologik tahlil jarayonida o‘rganiladi

Xulosa

Xulosa qilib aytganda O‘zbekistonda jamoatchilik fikri 1-o‘rinda turadi. chunki har bir qaror va farmonlar senat va partiyalar o‘rtasida muhokama qilinadi va ma‘qullanadi. Har bir yangilik xalq tomonidan har xil talqin qilinadi, har bir vaziyatga har xil talqin qilinadi.

REFERENCES

1. Sotsiologiya darslik kitobi. “Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti” Toshkent-2002 166-bet.
2. The importance of folk applied art in the formation of youth creative maqolasi. Muallif: Akhmedov Mukhomod-umar Bakhridinovich (2022)
3. Use of addie model components in the zdevelopment of public open online course digital learning resources conference zone. Muallif Bagbekova Laylo Kadirbergenovna. (2022)
4. AIM.uz maqola jurnalidan